

PASIENTREISER HF
Leirvollen 23
3736 SKIEN

Deres ref.:
Vår ref.: 19/7581-5
Saksbehandler: Camilla Closs Walmann
Dato: 27.05.2019

Dette er en kopi. Originalbrevet er sendt til BLÅ KORS LADE BEHANDLINGSSENTER SA.

Svar på henvendelse om regelverket for dekning av reiseutgifter og overnatting for pårørende til rusavhengige - pasientreiseforskriften § 19

Vi viser til deres henvendelse av 26. februar 2019 der dere tar opp pasientreiseforskriftens regler for dekning av utgifter i forbindelse med pårørendes deltakelse på pårørendekvelder. Det følger av pasientreiseforskriften § 19 bokstav d at nære pårørende til en pasient har rett til å få dekket nødvendige utgifter ved reise til kurs eller opplæring i regi av helseinstitusjon, forutsatt at kurset eller opplæringen har et medisinsk eller behandlingmessig innhold og at kursdeltagelsen er nødvendig for fremtidig oppfølging av pasienten.

Dere har tidligere vært i kontakt med Pasientreiser ANS om dekning av utgifter for pårørende som deltar på kurskveldene, men ser at det varierer om de pårørende får dekket utgifter når de søker Pasientreiser om dette. Dere ber derfor om Helsedirektoratets syn på spørsmålet.

Vi har vært i kontakt med Pasientreiser HF. De opplyser at de er enige i at pårørendekveldene i regi av Blå Kors Lade Behandlingssenter har et «medisinsk eller behandlingmessig innhold». Spørsmålet vil være om det andre vilkåret i forskriften er oppfylt – at deltakelse er nødvendig for fremtidig oppfølging av pasienten. Som hovedregel forholder de seg til om den pårørende er innkalt eller henvist til kurset eller opplæringen, men de viser til at det noen ganger kan være behov for en nærmere avklaring av om deltakelse er nødvendig. I veilederen som Pasientreiser HF har laget for alle som saksbehandler søknader om dekning av pasientreiser står det:

«For pasienter og pårørende som bor langt fra hverandre uten jevnlig kontakt, skal det mye til for at et kurs skal anses som nødvendig for fremtidig oppfølging av pasienten. Det er ikke tilstrekkelig at pasient og pårørende har daglig kontakt per telefon. I enkelte tilfeller kan det likevel gis dekning av reiseutgifter for pårørende, selv om pasient og pårørende til daglig ikke har jevnlig kontakt. Et eksempel som viser dette er foreldre med delt omsorg for barnet og den ene forelderens bosted er langt unna barnets bosted. Et kurs kan i slike tilfeller anses nødvendig for «fremtidig oppfølging av pasienten», da det er sannsynlig at foreldre har kontakt med barnet og trenger kunnskap om barnets medisinske tilstand selv om avstanden kan være stor.»

Pasientreiser skriver videre at dette er en konkret skjønnsmessig vurdering som må foretas i hvert enkelttilfelle. Hvis saksbehandler er usikker på om vilkåret er oppfylt, anbefaler Pasientreiser at saksbehandler ber om en uttalelse fra behandler om hva som er nødvendig for fremtidig oppfølging av pasienten.

Helsedirektoratet

Avdeling helserett og bioteknologi

Camilla Closs Walmann, tlf.: +4745878470

Postboks 220 Skøyen, 0213 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo • Tlf.: (+47) 47 47 20 20

Faks: 24 16 30 01 • Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

Helsedirektoratets vurdering

Nære pårørendes rett til utgiftsrefusjon i forbindelse med reise til kurs eller opplæring i regi av helseinstitusjon har sammenheng med ansvaret f.eks. sykehus har for å gi pårørende kurs og opplæring, jf. spesialisthelsetjenesteloven § 3-8. Det er ikke utdypet nærmere i loven eller i forarbeidene til loven i hvilke tilfeller pårørende skal få tilbud om opplæring.

Pasientreiseforskriften § 19 bokstav d stiller flere vilkår for at reiseutgifter for nære pårørende dekkes. Det er bare nære pårørende som kan få dekket disse utgiftene. Som nære pårørende regnes ektefelle, samboer, barn, barnebarn, foreldre, besteforeldre, svigerbarn, svigerforeldre og søsken, samt personer som tilhører samme husstand.

Forskriften legger i tillegg opp til at søknader om dekning av utgifter ved deltakelse i kurs eller opplæring skal vurderes konkret. Vilkår knyttet til kursets innhold og nødvendigheten av deltakelse må vurderes. Pasientreiser HF mener pårørendeopplæringen til Blå Kors Lade oppfyller forskriftens krav til innhold, og spørsmålet er dermed om deltakelse er nødvendig for fremtidig oppfølging av pasienten.

Bakgrunnen for henvendelsen til Helsedirektoratet er at Blå Kors Lade har sett eksempler på forskjellsbehandling av pårørende. Forskriften forutsetter skjønnsmessige vurderinger, og legger ikke opp til en ordning med for eksempel forhåndsgodkjenning av opplæringstilbud og automatisk utgiftsdekning for alle deltakere. Konsekvensen er at deltakere på samme kurs kan få ulikt svar på sin søknad, men en eventuell forskjellsbehandling må være saklig begrunnet.

Pasientreiseforskriften § 19 bokstav d gir nære pårørende rettigheter som følge av at de skal ivareta pasientens behov. Formålet med opplæringen må være å sette nære pårørende i stand til å følge opp pasienten i hverdagen. Det er behandlingsstedet som kjenner både pasientens tilstand og pasientens behov og som kan vurdere hvilken oppfølging pasienten eventuelt trenger fra sine pårørende. Vi er derfor enige med Pasientreiser HF i at nære pårørende som er innkalt eller henvist til kurs med medisinsk eller behandlingmessig innhold i regi av helseinstitusjon, i utgangspunktet skal få utgiftsdekning.

Helsedirektoratet legger til grunn at for enkelte pasientgrupper, for eksempel ruspasienter, kan nære pårørendes oppfølging av pasienten ivaretas ved jevnlig kontakt per telefon. En søknad om utgiftsdekning kan dermed ikke avslås bare fordi den nære pårørende bor langt unna pasienten. Det må forutsettes at den som har henvist eller innkalt den pårørende til kurset, har vurdert om vedkommende vil ha en oppfølgingsrolle overfor pasienten og at det er faglige grunner til at pårørende involveres. Dersom Pasientreiser vurderer å avslå en søknad om utgiftsdekning for nære pårørende må derfor saksbehandler kontakte behandlingsstedet og be om begrunnelsen for den pårørendes deltakelse. Dette for å sikre at saken blir tilstrekkelig opplyst. Fordi nødvendighetsvurderingen er en faglig vurdering må behandlingsstedets syn tillegges stor vekt.

Helsedirektoratet skal gjennomføre en evaluering av regelverket for pasientreiser i 2019 og 2020. Vi vil blant annet se på henvendelser vi har fått fra helsetjenesten om problemstillinger knyttet til forskriften, og vurdere om det er behov for å foreslå endringer i regelverket for Helse- og omsorgsdepartementet.

Vennlig hilsen

Anita Bergh Ankarstrand e.f.
fung. avdelingsdirektør

Camilla Closs Walmann
Seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk

Kopi:
Helse- og omsorgsdepartementet;PASIENTREISER HF